Panait Istrati
In lumea Mediteranei
Apus de Soare
I
O SERATĂ TEATRALĂ LA DAMASC

Vaporul pe care se îmbarcase bietul meu prieten, Musa, părăsi Beyruth-ul într-un sfârşit de septembrie, pe la amiază. Plecase luând cu dânsul şi ceva din sufletul meu. De data asta rămâneam, singur de tot, fără Mihail, fără Musa. Să rămân, aşa, lipsit de-o prietenie fără seamăn, şi încă printre străini, iată un gând cu care nu credeam că mă pot obişnui.

Luai, numaidecât, trenul de Damasc.

Simţeam o greutate de neînvins, depărtându-mă de Mediterana, care-i şi ea o bună parte din sufletul meu. Căci, ce mai rămânea de mine, fără prieteni şi fără Mediterana? Am spus-o întotdeauna: singur, nu fac doi bani. Eu trebuie să iubesc nebuneşte pe cineva sau ceva, ca să nu mă simt gol şi fără rost, ca un bostan uscat, uitat într-o porumbişte, după cules. Aşa sunt eu croit.

Călătorind însingurat de la Beyruth la Damasc, suspinai tot drumul. Mă gândeam când la Musa, pe care un vapor păcătos îl bălăbănea în largul mării, când la Mihail care se ruga, făţarnic, la Muntele Athos, în vreme ce eu, trist, ca un câine alungat de stăpân, îmi omoram oasele, trecând prin munţi şi văi, într-o arătre de tren, care mai degrabă se putea asemui cu un morman de fiare şi scânduri hodorogite. Într-o după amiază ajunsei la Damasc, oraşul cel mai prăfuit din tot imperiul lui Abdul-FIamid. A fost destul ca să dau o raită prin el, ca să mă încredinţez că-i cel mai urât şi cel mai murdar.

Muream de necazul că trebuie să colind, fără un prieten, pe meleagurile acelea ale Anatoliei. Şi când un om sărac se simte prea nenorocit, apoi el face lucrurile tocmai pe dos, de cum l-ar pvăţui înţelepciunea. În halul ăsta eram eu. M-am descotorosit de tot calabalâcul la primul han, unde se vorbea greceşte: apoi, uitând că o jumătate de liră turcească era singurul mijloc pe care cerul mi-l oferea ca să-mi potolesc foamea, căutai îndată să mă înveselesc sau, mai degrabă, să mă ameţesc, să mă tângui şi să-mi plâng de

milă, în faţa unui păhărel de rachiu şi a unei narghilele bune. Obiceiul ăsta a rămas şi azi: e singura mângâiere pe are o mai are sentimentalul, deznădăjduit şi sărac, când se vede murind de alean.

Mă aflam în centrul oraşului, într-o piaţă mare, unde vârtejurile de praf urcau în jurul unei coloane monumentale de bronz, care purta în vârf o mică moschee aurită. În afară de bazarurile mari, bogate în culori şi pline de mişcare, pe care de-abia le zărisem în grabă, totul îmi părea un vis urât în oraşul acesta: de la străzile acelea ca nişte tuneluri, casele dărăpănate, cu intrări suspecte şi până la piaţa aceea pustie, cu coloana sa hidoasă şi cu praful care-mi intra în ochi. Noroc că era pe acolo o cafenea turcească, cu o terasă ademenitoare, de unde puteai privi acel „du-te-vino” al localnicilor prin faţa Poştei şi a unui biet teatru vecin, ale cărui afişe mari, scrise cu mâna şi pline de caricaturi multicolore, vesteau nu ştiu ce spectacol înveselitor. Afişul acesta tâmpit mă atrăgea

grozav. Erau pe el oameni caraghios îmbrăcaţi şi sulemeniţi, iar femeile, numai în fuste scurte, cu sânii goi şi picioare frumoase, îţi săreau în ochi prin înfăţişarea lor provocatoare. Jos, în dreptul fiecăreia, se lăudau, pe larg, farmecele şi talentele feminine.

Grecii, turcii, arabii se opreau în loc, privind cu de-amănuntul trupurile voluptuoase şi plecau apoi scărpinându-se.

Nici nu mă mai gândeam la mizeria care mă pândea. Colii încă vreo câteva păhărele, mi-am fumat narghileaua şi după ce îmi schimbai gulerul cu un altul mai curat din buzunar, m-am dus încă de a şapte şi jumătate şi m-am instalîn primul rând al „fotoliilor de orchestră”. Li se spuneau „fotolii”, dar nu erau în realitate decât nişte biete scaune. La fel ca şi „orchestra” un pian de rând, în „teatrul” ăcare semăna mai repede cu o panoramă de bâlci.

Mă aşezasem chiar la mijloc, în spatele pianistului, ca să văd mai bine toate acele „bunătăţuri”, zugrăvite pe afiş. Îmi curgeau balele de plăcere ca unui căţel. Şi nu mă ostenii degeaba, căci o mulţime de bărbaţi, foarte excitaţi, umplură sala îndată după sosirea mea. Aşa că, nu trecu mult şi nu mi rămase liberă nici măcar o strapontină. Mă hiritiseam c-am venit mai devreme, şi pofta mi se mări în faţa acelei săli tde fesuri -armăsari cu nasurile oroiate, cu ochii strălucitori, aţintiţi ca nişte faruri, cu gurile de căpcăuni adulmecând carnea.

Sala, destul de mare, n-avea decât un parter şi un rând de „loji”, care se umplură de familii bogate, în mare parte europene. Desigur că „lojile” erau ca şi restul: cutii de lemn mâncat de carii din care balustrada era îmbrăcată cu catifea roşie şi roasă.

Ceea ce nu împiedica publicul să se frământe, cu nările dilatate, să ceară ridicarea cortinei înainte de ora fixată, şi să strige nume, să născocească alintări, arătând dorinţe precise: mai agrecii.

— Sânii tăi, mamiţico!

Podarachi mu1, arată-te sau crăp!

Dar aşteptarea noastră s-a prelungit, până după ora nouă. Şi cum toată lumea se uita mereu spre o „lojă” din faţa scenei, singura care mai rămăsese goală, am întrebat pe vecinul meu din dreapta, un grec, dacă nu umva era aşteptat vreun personaj de seamă.

— Cum, tu nu ştii? Totdeauna păţim aşa, din cauza parşivului ăstuia de consul rus! Lepădăturii îi place să vie târziu, ca să ne chinuiască şi să crape fierea în noi, de încordare!

— Şi teatrul aşteaptă sosirea lui, pentru ca să ridice cortina?

— Negreşit! A, acum, înţeleg! ... habar n-ai: se vede că eşti de cutând picat pe aici!... Pentru că el acoperă toate cheltielile şi aduce trupele cele mai bune, ţinându-le cât mai mult, din cauza asta îi răbdăm hachiţele!... Aşa-i viaţa: el cu ponosul, noi cu folosul!... Dar, pare-mi-se... În seara asta s-a cam întrecut cu firea! O să ne scoată din sărite cu întârzierea lui! Îşi râde de noi! Uite-te în jur, toţi

1 Picioruşul meu (n.a.)

crapă de nerăbdare!

Şi cu un gest larg, vecinul meu îmi arătă un parter întreg de mutre. Apoi, întinzând un deget, ce parcă nu se mai sfârşea, spre mijlocul cortinei, unde era o gaură enormă, pe care un ochi machiat

o astupa din când în când, adăugă: -Vezi? nici actorii nu mai au astâmpăr. În seara asta, prinţul prea-şi bate joc de noi! -Da' ce, consulul rus e prinţ? -Da... Un prinţ tânăr, desfrânat, pe care ta-su a stăruit să-l numească la Damsc, ca să-

pedepsească. Dar n-o să rămână mult pe aici, că prea îşi face de cap. Mai în fiecare zi dă cu biciu-n birjrii cari nu se dau repede în lături, când trece el cu trăsura. E zănatec rău, croieşte până şi pe sergenţi...

Un ropot de aplauze salută apariţia, în loja consulului, a unui adolescent foarte tânăr, înalt, fin şi frumos ca o femeie, dar prea

grav şi prea palid în strălucitoarea-i uniformă de ofiţer. Abia catadixi să răspundă la salutul publicului şi se aşeză mofluz, în cuşca lui de scândur. Curând, apoi, cortina se ridică cu smucituri, în stare să dărâme tavanul.

Scena, la început goală, înfăţişează o sală de judecătorie. Pianistul, cu spatele la mine, aproape atingându-mă, atacă un marş de atmosferă. Vreo şase judecători intrară, unul după altul, apoi acuzata, o femeie frumoasă. Se joacă o patomimă plictisitoare, din fericire cam scurtă.

Nu pricep nimic din drama care se desfăşoară prin gesturi şi strâmbături. Publicul, însă, înţelege tot şi varsă lacrimile cu duiumul. Dar actorii nu joacă pentru public. Când vor să vadă efectul vreunei scene, privirile lor se îndreaptă spre „loja” princiară. Cerşesc întruna o cât de mică încurajare.

Nimic. Prinţul stă ca înlemnit, graţios dar cam aspru, şi priveşte fix, cu capul rezemat pe mâna dreaptă. Cura lui pătimaşe, fruntea-i nobilă, ochii albaştri, par ca de marmoră. O cărare, fără cusur, desparte în mijlocul creştetului două bucle blonde, drăgălaşe. Oricât l-ai privi, rămâne veşnic acelaşi: nemişcat şi sigur pe sine. Tot aşa de împietrit se arată şi atunci când cortina cade şi se ridică, în cinstea lui, de cinci ori la rând şi când actorii vin în grup să i se prosterneze în faţa lojii.

Deodată pianistul se întoarce spre mine şi iată-mă, faţă în faţă, cu Bianchi! Da, da, cu bunul Bianchi, pianistul de la „Cinema Mignon” din Cairo, unde, mulţumită lui, fusesem împăţitor de afişe, pe stradă, vreo câteva săptămân.

Simţii că revederea mea îl bucură. Şi asta îmi făcu nespusă plăcere. Era un italian, cu inimă de român, căruia îi plăcea să-şi reamintească, cu duioşie, de ţara în care se născuse şi unde a crescut până după moartea mamei lui, când taică-său l-a dus să-şi facă armata în Itaia. Vorbea româneşte, fără să se poticnească. De altfel, cred că ştia multe limbi, ca mai toţi vagabonzii internaţionali.

N-avurăm timp să stăm mai mult de vorbă, căci cortina se ridică, în program fiind o revistă cu cântece. Degetele cărnoase ale lui Bianchi fac să răsune Ea Tonk, în clipa în care o femeie frumoasă

se simtă câtuşi de puţin stingherit, în timp ce acompania pe cântăreaţă, îmi suflă la ureche:

— E puica mea! Ce zici, frumoasă?

Recunoscui într-însa pe una din femeile îndrăcite, zugrăvite pe afiş. Îîntrebai:

— E franţuzoaică?

— Nu! Napolitană.

— Îmi place...

Bianchi cântă cu îndemânare profesională, îmi şopteşte un cuvânt, se strâmbă şi stârneşte râsul cântăreţei, roteşte ochii mari către loji...

— Îţi place?... Ei... poţi s-o ai...

Cum?... Atunci n-o iubeşti?!

— Să nu crezi, dragul meu, că ne-am înhăitat pentru dragoste! Am să-ţi explic eu...

Mă uit la spatele acestui om curajos, cu faţa brăzdată de necazurile unei vieţi la voia întâmplării şi mă întristez. La fiecare pas, viaţa se descoperă şi mai rea. Probă: acest Bianchi care se complace în situaţii ce nu-i fac prea mare cinste...

După ce „puica” lui îşi sfârşi „numărul”, Bianchi sentoarse spre mine:

— Îţi spuneam, deci, că nu-i vorba de dragoste. Maieta nu stă pe roze. Eu, la fel. Avem în schimb o fărâmă de experienţă, care ne învaţă ă nu ne lăsăm daţi la fund. Nu ştiu dacă mă-nţelegi... Ne ajutăm, unu pe altul, cum putem. Datorită ei, câştig aici o liră sterlină pe seară, pe când la Paris, pianişti, în faţa cărora mi-ar fi ruşine să arăt ce pot, cântă pe cinci franci în cinematografele de la mahala. La rândul ei, Marieta face mai bună impresie asupra gogomanilor ăstora de prinţi, atunci când iese la braţ cu mine, decât dacă ar ieşi singură. O femeie tânără şi frumoasă, din lumea noastră... „artistică”, nu cucereşte decât în clipa când trăncăneşte, printre atâtea altele, şi cuvintele: „soţul meu” a făcut... „soţul meu” a dres... Cum vezi, nu e vorba de dragoste, ci de pâine. Haide! şi nu mai face mutra asta de şcolar beştelit. Odată, când hoinăreala îţi va fi mai dragă decât morala burgheză, ai să fii şi tu nevoit să faci ca toată lumea! şi-acum ascultă: ceva numai pentru noi doi.

Pe octava cea mai de sus a pianului, cântă în surdină, popularа noastră Ciocârlie. Degetele lui gonesc năprasnic, ca ciocanele pe o tobă. Notele se-mbină. Parcă ar fi o vioară. Trupul i se frânge pasionat pe pian, pieptul acoperă mâna care iripeşte simfonia matinală a ciocârliei, obrazul i se îmbujorează şi ochii-i mă întreabă: „Vezi? N-am uitat patria mamei mele!...”

E ciudat cum oamenii pot fi un amestec de iubire şi de laşitate... Acest Bianchi... Adineauri, când îmi grăia ca un Solomon Kein, peşte priceput, aproape că-l dispreţuiam. Şi acum, iată-l gata să plângă la un cântec ce-i aminteşte de pământul copilăriei s!... Ce poţi înţelegdin toate acestea?... Fără îndoială, că greşim amarnic atunci când ridicăm bariere, atât de mari, între bine şi rău, între frumos şi urât. Nu, nu! Isus a înţeles mai bine fiinţa omenească, sau, dacă vreţi, „făptura lui

— 5-

Dumnezeu” şi de aceea i-a iertat atâtea omului...

După cântecele franţuzeşti, foarte aplaudate, dar neînţelese de mai bine de jumătate din spectatori, s-a jucat o mică farsă în turceşte, care a plăcut şi europenilor. În urmă apăru pe scenă steaua trupei, soţia directorului, o femeie drăcoasă, bine făcută, dar urâtă, cu o voce slabă, care însă n-o împiedica să mişte întreaga sală, cântându-şi cupletele în trei limbi: greceşte, italieneşte şi răbeşte. Cheia succesului se datora jocului, farmecului, vioiciunii, şmai ales cupletelor obscene.

Ţinea pe braţ un coş plin de flori şi în pauză, când numai pianul mai repeta refrenurile, se apropia de spectatorul cel mai jigărit şi mai timid, îi arunca o floare şi câteva vorbe:

— Şi-n seara asta, tot aici? N-ai frică de nevastă-ta?

Nici prinţul nu scăpa de zeflemelele ei:

— Ce stai aşa băţos? E caraghios, nu vezi?

Şi întorcându-se către public:

— Ăsta o fi crezând că şi aici e consul şi ne ia drept supuşi ruşi.

Prinţul nu înţelegea o iotă, căci ea îl tachina în greceşte. Se mulţumea să zâmbească doar actriţelor care-i plăceau şi numauneori le aplauda încet. N-ai fi putut spune, dacă acest om se distra sau se plictisea, ci doar că era prezent de ochii lumii.

În pauza ce urmă, Bianchi ducându-se să-şi vadă amanta, vecinul meu, grecul, începu să-mi vorbească despre prinţul acesta misterios şi despre puterea lui:

— Autorităţile nu-i refuză nimic. Obţine tot ce voieşte: pedepseşte pe unul, ocroteşte pe altul, dar niciodată pentru bani. Nici n-are nevoie. Tatăl său plăteştotul. Singura lui pasiune este să-şi arate puterea. Încolo, e bun şi milos pentru că repatză pe toţi nenorociţii din întreaga ortodoxie, care bat la poarta consulatului. Unii au şi abuzat de recomadaţiile lui şi s-au îmbogăţit, în chip

necinstit. Bunăoară, banda de ingineri şi antreprenori escroci ai construcţiei drumului de fier...

— Escroci?!...

— Chiar aşa. Unii sunt aici, prin loji. Poartă fes, pentru că aşa se cere când lucrezi pentru starul turcesc, dar sunt europeni. Ei bine! hoţii ăştia au abuzat de înalta lor protecţie şi au înşelat guvernul. Au obţinut concesiuni, adică parcele de drum de fier în construcţie, spunând că terenu-i peste tot neregulat şi cheltuielile de nivelare, uriaşe: au rânduit, apoi, expertize prin comisiuni părtinitoare, care şedeau la un kilometru de movila ce trebuia aruncată cu dinamită: pif-paf ici, pif-paf colo, doborau colinele de nisip, pe cate dintr-o lovitură de târnăcop le-ai fi făcut harcea-parcea. Aici e pungăşia. Desigur, turcii nu sunt ei aşa de proşti, dar, de! săracii, trebuie să închidă ochii în ţara lor, din cauza mucosului de consul rus. Şi uite aşa, aventurieri veniţi la Damasc cu picioarele goale, s-au îmbogăţit peste noapte. Acum s-a sfârşit şi cu asta. Drumul de fier a ajuns la Medina şi nu poate fi dus mai departe: orice ghiaur ar fi tăiat acolo, ca o varză. De la Medina până la Mecca este ţara sfântă a musulmanilor şi constructorii, de la inginer până la cel din urmă lucrător, trebuie să fie

musulmani. Altfel...

Omul vorbea fără nici o ură: mai curând, ca un revoltat împotriva nedreptăţii universale. Glasul lui era plăcut şi l-aş fi ascultat mai mult, dar Bianchi veni să-şi reia locul său la pian şi cortina se ridică pentru ultima pa programului.

— Ce faci după spectacol? mă întrebă Bianchi.

— Eh! mă duc să mă războiesc toată noaptea cu ploşniţele...

— Hai mai bine să iei masa cu noi!

Care „noi”?

— Cu noi, artiştii, care mâncăm şi bem zdravăn, pe socoteala prinţului.

— Am să fiu, deci... invitatul lui?

— Nici n-are să te bage de seamă. Aşa facem în fie seară: ducem, întâi, la „Leon”, apoi prinţul ne târăşte la el acasă, şi cheful ţine până în zori. Mai în fiecare seară avem printre noi, cel puţin, un pripăşit ca tine, pe care-l îndopăm cu icre negre şi şampanie. Prinţul nici nu-l vede. El nu se uită decât la femei. Bărbaţii nu există pentru dânsul.

Ultimul act a fost o mobilizare a întregii trupe pe scenă şi o risipă de veselie generală, cum numai în Orient poate întâlni. Actorii asudau bisând cupletele. Cea mai mare parte dintre spectatori, în picioare, beţi de plăcere, repetau în cor refrenurile preferate. Unii se îmbrăţişau. Numai consulul rămânea nemişcat, absent, cu toate glumele cu care îl biciuia cântăreaţa greco-ital-arabă.

— Ah! Îi spunea ea spre sfârşit, tat-tu te-a învăţat să iei mutra asta de filosof? Sau aşa te-a făcut mă-ta?!...

Apoi, dând din umeri, îi întoarse spatele şi strigă publicului:

— Să nu vă sperie fandoseala ăstuia! Când e singur c-o femeie, nu mai face atâtea fasoane, şeu!

Minţea. Nevastă a directorului trupei şi mama unui copilaş, grecoaica era singura, dintre toate, care nu-şi da poalele peste cap. Am putut să mă conving de asta, ori de câte ori am spionat-o.

La „Leon”, unde ne-am dus întâi, era un cabaret arătos, singurul local curat şi cu adevărat european, din Damasc. Stăpânul, un evreu chiabur, de prin Rusia, curtenitor dar răutăcios, primi pe prinţ şi pe actori cu cinstea cuvenită unor oaspeţi aleşi, iar pe mine, are rămăsesem la coadă, mă măsură de sus până jos. Bianchi îl lămuri:

— Domnul e cu noi.

Leon zâmbi cu subînţeles şi adăugă, depărtându-se:

— Tot artist?

— Da! şi încă şomer! răspunse Bianchi, luându-mă de braţ.

Numaidecât începu să-şi bage nasul într-o mulţime de bunătăţi şi să comande icre negre şi peşte afumat, produse cu adevărat ruseşti, proaspete, aromate, gustoase. Comandase cât pentru şase.

— Cine o să mănânce atâta! l-am întrebat.

— Noi, cât om putea! Restul îl trimitem la hotel, ca de obicei. Prinţul plăteşte fără să se uite. De-o săptămână, de când suntem în Damasc, nu mănânc altceva decât „specialităţi” ruseşti şi beau numai şampanie. Da! un fraier, ca ăsta, nu întâlneşti la orice pas. Negeşit, că se despăgubeşte cu femeile noastre: afară de-a directorului. Dar ce are a face!...

Trupa număra nouă persoane, dintre care patru femei. Consulul le aşează pe toate în jurul lui. Şi aşa a stat tot timpul cât am petrecut în cabaret. Habar n-avea de ceea ce făceau bărbaţii în capul celălalt al mesei.

Or, aceştia turnau în ei, ca nişte sparţi. Vinuri de Caucaz, şampanie, lichioruri, una peste alta. Îndeosebi comicul trupei trăgea cel mai mult la măsea: era un om care-ţi stârnea râsul, cum îl vedeai. Grec, de fel din Odessa, bea vodcă de parcă ar fi fost apă. Doar cu el schimba prinţul câte o vorbă, pe ruseşte, cerându-i să înveselească pe femei. Comicul făcea atunci pe supăratul şi-i răspundea că juca el destul pe scenă „pentru dobitoci”. La cabaret ţinea morţiş să fie „un om ca toţi oamenii”. Dar cu cât căuta să fie mai serios, cu atâta stârnea mai mult râsul. Căci era mărunt ca un pitic şi avea o mutră şi un glas de cocoş. Se spunea că nu mai râsese din ziua când îşi pierduse unicul fiu, într-un naufragiu pe mare. Totuşi nu părea prea nenorocit: dar cine ştie ce ascunde sufletul omului?

Cred că era ceasul unu noaptea, când am părăsit cabaretul. Afară, în strada întunecoasă, grupul se adună ca să vadă ce-i de făcut. Până şi hainele după noi duhneau a băutură. M-am dat puţin la o parte, fiindcă îmi era rău. Tigarea mă scârbea şi-o azvârlii. Imediat se desprinse o umbră din beznă şi-o înhăţă. Era gardistul. Curăţă mucul, trase din el cu poftă, zâmbindu-mi mulţumit, apoi îndrugă ceva din care nu înţelesei nimic. Bianchi îi aruncă un gologan.

Grupul se îndreptă spre locuinţa prinţului. Am vrut să mă duc acasă. Tremuram de frig.

— Nu! zise Bianchi, apucându-mi braţul: bai şi tu cu noi. O să te strici de râs!

M-am lăsat târât, în halul în câte eram: şi după o jumătate de oră de mers pe jos, înotând prin întuneric şi praf, o poartă grea se deschise, înghiţindu-ne pe toţi. În vestibul, doi vlăjgani de cazaci se repeziră la hainele cucoanelor şi la paltoanele domnilor. Pe-al meu, cam jerpelit şi jegos, căutam să-l ascund de ochii voinicului servitor, dar acesta mi-l smulse din mână. L-am văzut agăţându-l cu

o strâmbătură de dezgust, într-un colţ, la o parte de celelalte haine.

Trecurăm, apoi, cu toţii, într-o cameră mare, plină cu divane moi, perne bogat brodate şi covoare scumpe. În mijloc, o lampă cu petrol ardea pe o masă rotundă. Abajurul, verde-închis, întuneca lumina. Abia dacă ne mai vedeam. De altfel, comesenii moţăiau, beţi şi obosiţi. Numai prinţul ţinea să mâncăm un borş vestit, pregătit înadins. Actorii refuzară, cerând o cafea turcească, care ne fu servită la repezeală. Dar cu toată cafeaua, adormiră unul după

altul, lungiţi pe divane. Nu rămăsese, ca să ţie de urât prinţului, decât Bianchi şi amanta lui. Tovărăşie mută. Din când în când, fiecare căsca pe furiş.

— 8-

Simţeam că prinţul începea să mă observe şi mă întrebam, ce căutam eu acolo şi unde era „caraghioslâcul”, de care-mi pomenise Bianchi. El îmi înţelese încurcătura şi se aşeză lângă mine, în cealaltă parte a odăii.

— În seara asta au băut prea mult! Păcat! Prinţul are un vultur îmblânzit, foarte hazliu, dar acum spectacolul e ...

Şi ridicându-se, bătu din palme:

— Hei! adormiţilor! să mergem acasă!...

Toată lumea se ridică în picioare şi năvăli, buimăcită. Am zărit cum prinţul lua de mână pe Marieta şi o silea să stea în colţul cel mai dosnic al salonului.

— Nu, nu! ptotesta napolitana, mi-e somn!

— Mai stai puţin! o rugă diplomatul.

Când ultimul actor ieşi pe uşă, Bianchi îmi făcu semn cu cotul.

— Pare-mi-se că rusul vrea să se culce cu puica mea! Să ne facem că plecăm.

Din partea mea, aş vrea să plec... Am rămas numai noi trei şi prinţul îşi va da în curând seama că sunt aici. Aş fi foarte încurcat, dacă m-ar întreba, pe neaşteptate cine sunt...

— I-aş răspunde eu.

— Da, dar locul meu nu-i aici. N-am obiceiul să mă vâr printre feţe simandicoase şi mă simt stângaci, într-o casă ca asta.

M-am ridicat. Bianchi mă opri:

— Ia priveşte! spuse el arătându-mi perechea. Au început un ecarté. Rusului nu-i arde de dragoste, în astă-seară. Nu cumva ţi-e sete? Mă duc să cer nişte şampanie.

Nici n-apucase să deschidă bine gura şi intrară doi servitori, aducând o masă cu gustări şi băuturi: o aşezară lângă prinţ, care se şi grăbi să-şi servească frumoasa italiancă.

— Să mergem să vedem ce-au adus, spuse pianistul.

— Eu nu mă mişc de-aici!

Am mai răbdat o jumătate de ceas, apoi n-am mai putut sta locului. Nu-mi era somn, dar mă plictiseam într-un hal fără hal, sau poate că mă molipsise plictiseala celorlalţi. Jocul de cărţi dură cât ai fuma o ţigară şi prinţul aruncă pachetul de cărţi, răsturnându-se pe perne. Nu părea deloc obosit. Privirea sa, deşi nehotărâtă, şi mintea-

i mereu absentă, nu îl arătau mai puţin vioi şi dornic de-o tovărăşie sau de prezenţa cuiva.

Nu cred că se plictisea, iar firea lui indiferentă nu părea ostilă flecărelii şi frământărilor celorlalţi. Era o făptură interesantă, prinţul ăsta exilat. Începea să-mi simpatic şi mă înduioşam văzându-l cum se silea din răsputeri să nu plece italianca, el care cunoscuse lume strălucită şi prietenii mari. Figura lui deschisă, mă câştigase. Părea ă nu are nimic de ascuns pe lume: albă, netedă şi atrăgătoare, ca un nufăr. De şase ceasuri, de când îl studiam, nici un pic de contrazicere în

— 9-

purtare sau înfăţişare. Ah! cum era cu putinţă ca omul acesta să cravaşeze birjarii, pe stradă!

Mă gândeam la toate astea, cufundat într-o toropeală plicticoasă, când un cazac intră pe neaşteptate, se plecă în faţa stăpânului şi-i şopti ceva la ureche. Prinţul făcu ochii mari, apoi, uitându-se la ceas, zise:

— Uite, de opt ore, o femeie cu ochii în lacrămi, venită să-mi ceară audienţă, mă aşteaptă în sala consulatului. A fost uitată acolo şi a adormit.

Fu adusă. Era o grecoaică frumoasă tare, cam de vreo treizeci de ani, care nu ştia decât greceşte. Hainele de pe ea, curate dar destul de modeste, erau în neregulă, ca şi părul. Ca să le pună în rânduială, pipăia cu mâinile totul, de la cap până la poalele fustei, învârtindu-se ca o morişcă. Se vedea cât de colo, că servitorii o cam repeziseră, furioşi că cineva sună la ora trei dimineaţa, silindu-i să vestească stăpânului lor prezenţa unei străine la consulat, la o oră „imposibilă”.

Nu se întâmplă nimic rău. Căci prinţul, mirat, ţinea să ştie ce spunea nepoftita şi iată cum mă trezii tâlmaci. Traduceam lui Bianchi cuvintele tinerei femei, iar pianistul le lămurea, în franţuzeşte, gazdei noastre.

Prinţul, om binecrescut, mai presus de toate, dar şi Don Juan, pofti pe străină întâi la masă, ca să guste ceva. Şi pentru că grecoaica se codea, sălbatică şi cochetă totdeodată, prinţul îi veni într-ajutor şi-i scoase cu îndemânare pălăria uriaşă, pe care nişte ace lungi o fixau în părul ei de abanos.

— Spuneţi, vă rog, acestei femei, zise prinţul, că aici nu sunt consul, ci amfitrion.

Întâmplarea ne amuza pe toţi. Începurăm din nou să mâncăm şi să bem, iar tânăra femeie tot povestindu-şi necazurile, mnifesta o foame nepotolită. Prinţul urmărea povestirea, cu un ochi de cunoscător, dar se vedea bine că grecoaica nu minţea.

Venea din Alep. Bărbatul ei, supus turc, o părăsise de câteva luni şi nu mai da nici un semn de viaţă. Îl credea plecat în Grecia, căci traiul lot nu prea fusese bun, din pricina bărbatului, care toca banii la jocuri de noroc.

Acum, când economiile erau reduse la câteva zeci de lire turceşti, ea se străduia să deschidă o prăvălioară în Damasc, dar autorităţile o şicanau fără milă. Şi „ruga în genunchi pe Excelenţa Sa”, să-i vie în ajutor.

Excelenţa sa o întrebă:

— Asta-i tot?

— Tot.

— Bun. Mâine o să ai autorizaţia.

Grecoaica dădu un strigăt de bucurie şi voi să sărute mâna consulului. Acesta o trase spre el şi făcu un semn cazacului, care dispăru.

— Acuma-i, acum! şopti Bianchi. Ai să vezi vulturul!

Şi într-adevăr. O bufniţă, mătăhăloasă cât un vultur, fu aşezată pe masă lângă singura lampă

ce lumina încăperea. Pasărea sta liniştită. La lumina lămpii, ochii ei de culoare galbenă-chilimbarie, priveau în gol cu o ciudată fixitate. Din când în când, pleoapa interioară, albăstruie, îi acoperea ochii sticloşi. Tocmai când voiam să-i observ mai bine, prinţul şuieră, deodată, ascuţit. Pasărea bătu

o singură dată din aripi, şi stinse lampa. În clipa aceea, un sărut se auzi în întunericul de nepătruns. -Acum, să mergem, spuse Bianchi. Suntem de prisos, aici...